

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В КНР: ІСТОРИКО-РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

Освіті в Китаї завжди надавали великого значення, оскільки шлях до всіх вищих посад лежав через здачу державних іспитів. Теоретично іспит могла здати людина з будь-якого суспільного прошарку, якщо в її сім'ї впродовж трьох поколінь не було акторів, перукарів, катів або повій. Однак на практиці освіта була в достатній мірі елітарною. Класична китайська освіта починалася зі школи, яка ділилась на приватну і державну, останні ділилися на сільські, повітові та обласні (сільські школи відносилися до першого ступеня, інші – до другого), у всіх навчання було платним, чим і визначалася вищезазначена елітарність освіти. Навчалися тільки хлопчики, дівчатам була доступна тільки домашня освіта.

Класична китайська освіта базувалася на книгах конфуціанського канону і суть її полягала в заучуванні напам'ять величезного числа ієрогліфів і цілих фрагментів з давніх трактатів: "П'ятикнижжя" і "Чотирикнижжя", однак починалося вона з "Трислівника". Ця книга складалася з рядків в три ієрогліфа кожний. У ній коротко викладалися основи китайської історії та конфуціанської моралі. Потім вивчався текст "Прізвища ста сімейств", що містив заримований список всіх китайських прізвищ. За ним слідував "Тисячеслівник", що складався з тисячі неповторюваних ієрогліфів. Завершувалася програма початкової школи "Книгою про обов'язок перед батьками", яка пояснювала учням ієрархію традиційних відносин. У початковій школі навчалися 7-8 років, протягом яких вивчалися 2-3 тисячі ієрогліфів. До вивчення власне конфуціанського канону учень переходив після закінчення початкової школи. У "старій китайській школі" вивчалися також зразкові коментарі до канонів, правила віршування, окремі історичні та літературні твори. Для завершення класичної освіти було потрібно не менше 12-13 років наполегливих щоденних занять [2, с. 389].

До 19-20 років учень вважався підготовленим до складання державних іспитів. Існували три щаблі іспитів: повітові, провінційні і столичні. Той, хто пройшов весь непростий шлях отримання вчених ступенів користувався загальною повагою і виглядав відповідним чином [1; с. 361-362].

Вся система освіти в середньовічному Китаї була орієнтована на підготовку знавців конфуціанства. Добре знання стародавніх текстів, уміння вільно оперувати висловами мудреців і, як вершина, уміння писати твори, у вільному стилі, які коментували мудрість стародавніх, така була програма навчання в китайській класичній школі, державній і приватній. Протягом тисячоліть саме це вважалося в Китаї наукою, тоді як всі дисципліни негуманітарного циклу і особливо природознавство не вважалося гідним серйозної уваги, адже вивчення всіх інших дисциплін, включаючи математику, в кращому випадку давало людині певні пізнання, але ніколи не надавало їй привілеїв. Вивчення ж священної конфуціанської науки відкривало перед будь-ким шлях вгору, забезпечувало можливість зробити кар'єру, домогтися почестей, влади і багатства.

Аж до початку ХХ ст. в Китаї існувала традиційна система освіти, заснована на вивченні древніх класичних конфуціанських книг. У 1902–1903 рр. була зроблена перша реформа освіти, в результаті якої склалася шкільна система за зразком європейських країн. Але незважаючи на це до 1949 р. більше 90% населення було неосвіченим. Після створення Китайської Народної Республіки (1 жовтня 1949 р.) почалася корінна перебудова системи освіти за радянським зразком. До 1949 р. 93 університети з 223, над якими Комуністична партія взяла контроль, були приватними вузами. Внаслідок націоналізації на початку 1950-х рр., всі приватні вузи були закриті або об'єднані з державними. У період з 1952 по 1982 р. приватна вища освіта повністю зникла. У 1951 р. новою реформою була встановлена наступна система. Початкова ланка – дитячі сади у віці від 3 до 7 років. У віці семи років діти надходили в 6 - річну початкову школу. Середня школа 6-річна, поділялась на молодшу і старшу середню школу по три роки навчання кожна. У вищих навчальних закладах КНР в 1959/60 учбовому році навчалось 900 тис. студентів. Всі вузи діляться за профілями на політехнічні, технічні, лісові, сільськогосподарські, медичні та педагогічні. У цей час був створений Народний університет Китаю для підготовки керівних кадрів. Перед новим урядом постала гостра проблема дефіциту педагогічних кадрів. У зв'язку з цим значно розширилася мережа педагогічних навчальних закладів, в кожній провінції було створено хоча б по одному педагогічному інституту. Допомога Радянського Союзу мала вирішальне значення при створенні широкої мережі виробничо-технічного навчання, яка забезпечила підготовку понад мільйон кваліфікованих робітників за роки 1-го п'ятирічного плану. У період з 1949 по 1959 р. більш 760 радянських фахівців читали лекції у навчальних закладах КНР. У вузах СРСР (до початку "культурної революції") було підготовлено понад 10 тис. китайських фахівців. Після оголошення політики "великого стрибка" в 1958 р. народна освіта в КНР вступила в смугу тривалої кризи.

У 1985 р. в Китаї набув чинності "Закон КНР про обов'язкову освіту". Згідно закону прийом до вузів здійснювався за трьома напрямками:

1. За державним планом;
2. За заявками організацій;
3. Навчання за власний рахунок.

У перших двох випадках навчання оплачують держава і організація, а в останньому – сам студент.

З 1997 р. було скасовано старий порядок прийому в вузи, який розділяв студентів на категорію, прийняту за директивним планом держави, і категорію, прийняту за регульованим планом. Відтоді всі студенти приймаються в єдиному порядку і всі повинні платити за навчання.

У вересні 1998 року був прийнятий новий Закон КНР про вищу освіту. Згідно якого керівництво сферою вищої освіти в КНР здійснюється Державною Радою через підпорядковані йому відомства (нині 70% з 2200 вузів перебувають у компетенції міністерства освіти КНР, інші є відомчими). Дозвіл на створення або зміну статусу вузів здійснюється адміністративними органами Державної Ради, провінцій, автономних районів, міст центрального підпорядкування або іншими організаціями за їх дорученням. Одночасно в Законі вказується, що поряд з існуванням вузів загальнонаціонального та провінційного підпорядкування держава “заохочує в рамках закону їх створення і фінансування професійними, підприємницькими організаціями, громадськими колективами, іншими громадськими організаціями та громадянами”. Тим самим допускається існування приватних навчальних закладів.

“Закон про освіту” в КНР передбачає три різновиди вищої освіти: курси за спеціальними навчальними програмами (термін навчання 2-3 роки), бакалаврат (4-5 років) і магістратура (додатково 2-3 роки). Встановлюються три вчені ступені: бакалавр, магістр і доктор наук. Передбачаються посадові категорії: асистент, викладач (лектор), доцент і професор. Закріплюється платна система навчання. Підкреслюється, що метою створення вузу має бути служіння державним і громадським інтересам, а не отримання прибутку. У той же час закон формально не забороняє досить поширену сьогодні в КНР практику ведення вузами комерційної діяльності (здача приміщень в оренду, видавничі і друкарські послуги тощо) [5].

У “Законі про освіту” йдеться також, що іноземці – за умови відповідності пропонованим вимогам – можуть навчатися в китайських вузах, а також вести наукову або викладацьку роботу (сьогодні у вузах КНР працює близько 30 тис. іноземних викладачів, в основному з США і Західної Європи).

На даному історичному етапі в КНР збільшується кількість навчальних закладів, розширюється діяльність не державних освітніх установ, починається процес децентралізації в системі управління вузами, створюються багатопрофільні університети і спеціалізовані інститути. Реалізується “Програма 211”, згідно з якою в 100 найбільш важливих вузах на найвищий рівень має бути введена викладацька, науково – дослідна, управлінська та господарська діяльність, щоб в ХХІ ст. ці вузи стояли в ряду найкращих вузів світу.

Використана література:

1. *Малявин В. В.* Империя ученых / В. В. Малявин. – М. : Издательство “Европа”, 2007. – 384 с.
2. *Малявин В. В.* Китайская цивилизация / В. В. Малявин. – М. : “Издательство Астрель”, 2000. – 632 с.
3. *Мисяков Д., Ощепко В.* От культа Мао – к культуре знаний (о системе высшего образования в КНР) / Д. Мисяков, В. Ощепко // Поиск. – 1991. – 24-30 мая (№ 22). – С. 7.
4. *Юань Ш.* Частное высшее образование в Китае: эволюция, особенности и проблемы / Ш. Юань // Университетское управление: практика и анализ. – 2004. – № 3(31). – С. 77-80.
5. <http://www.allchina.ru/rus/edu/index.php>

А н н о т а ц и я

В статье рассматривается образовательная система Китая в довоенный период и после Второй мировой войны, роль СССР в ее становлении. Преобразования в образовании КНР на рубеже веков. Создание частных вузов. Политика правительства КНР в сфере педагогического образования и реформы последних лет.

Ключевые слова: педагогическое образование, реформы, система образования, образование в Китае, частные вузы, сравнительные характеристики отечественного и зарубежного опыта

A n n o t a t i o n

The article considers the educational system in China after the Second World War, the Soviet Union's role in its formation. It shows transformations of Chinese education at the turn of the century, the foundation of private universities and the policy of the Chinese government in teacher training and reforms in recent years.

Keywords: teacher education, the system of education, education in China, private higher education institutions, comparative characteristics of national and foreign experience

УДК 37.012-047.22(100)

Ільницький Д. О.

СВІТОВИЙ ДОСВІД ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ КОМПЕТЕНТНОСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ: ВІД ДОСЛІДЖЕНЬ ДО НАВЧАННЯ

Імплементация компетентного подхода в освіті складає актуальне завдання, що постає перед всіма суб'єктами освітнього процесу, яке передбачає врахування в процесах навчання результатів фундаментальних та прикладних досліджень. Компетентний підхід має глибоке практичне застосування, що набуло найбільшого поширення в університетах США, які на даний момент домінують